

## V PROVOĐENJE ZAKONA O FINANSIRANJU POLITIČKIH STRANAKA I AKTIVNOSTI REVIZIJE

Izborna komisija Bosne i Hercegovine je jedino tijelo u Bosni i Hercegovini koje ima ovlaštenje da implementira odredbe Zakona o finansiranju političkih stranaka i odredbe Izbornog zakona Bosne i Hercegovine koje reguliraju finansiranje političkih stranaka. Naime, u skladu sa odredbama člana 11. tačka 5. Zakona o finansiranju političkih stranaka, Izborna komisija Bosne i Hercegovine ima potpuno ovlaštenje da provodi i izvršava odredbe o obavezi finansijskog izvještavanja političkih stranaka na način kako je to predviđeno Izbornim zakonom Bosne i Hercegovine.

Radi što kvalitetnijeg provođenja spomenutih zakona, Izborna komisija je utemeljila Odjel za reviziju čiji je osnovni zadatak da pregleda i kontrolira finansijske izvještaje koje političke stranke podnesu Izornoj komisiji Bosne i Hercegovine.

### **1. Implementacija odredaba Zakona o finansiranju političkih partija i odredaba poglavlja 14. Izbornog zakona BiH**

Odredbama člana 11. Zakona o finansiranju političkih partija utvrđena je obaveza političkih stranaka, koalicija, lista nezavisnih kandidata i nezavisnih kandidata da Izornoj komisiji Bosne i Hercegovine podnesu finansijske izvještaje.

Početakom 2004. godine završene su aktivnosti u vezi sa izradom novih obrazaca za finansijske izvještaje političkih stranaka. Izborna komisija Bosne i Hercegovine usvojila je jedinstvene obrasce finansijskog izvještavanja koji će se u budućem periodu koristiti i kao obrasci za godišnje izvještaje (u neizornoj godini) i kao obrasci za predizborne finansijske izvještaje (izborna godina).

#### **1.1 Donošenje internih akata**

##### *Pravilnici o finansijskom poslovanju političkih subjekata*

S obzirom na to da su usvojeni novi obrasci finansijskog izvještavanja, ukazala se potreba da se donesu i usvoje određeni podzakonski propisi u vezi sa finansijskim izvještavanjem. Dana 24.02.2004. godine Izborna komisija Bosne i Hercegovine usvojila je konačnu verziju:

*-Pravilnika o godišnjim finansijskim izvještajima političkih stranaka i*

*-Pravilnik o finansijskim izvještajima političkih subjekata koji učestvuju na izborima.*

Pravilnicima se detaljnije uređuju forma finansijskog izvještavanja i sadržaj finansijskih izvještaja političkih stranaka. Oba pravilnika i obrasci su objavljeni dana 31.03.2004. godine u "Službenom glasniku BiH".

## 1.2. Prijem predizbornih finansijskih izvještaja

U 2004. godini Izornoj komisiji Bosne i Hercegovine podneseni su sljedeći finansijski izvještaji:

- *Godišnji finansijski izvještaji za 2003. godinu,*
- *Godišnji obračuni za 2003. godinu,*
- *Predizborni finansijski izvještaji za 2004. godinu.*

Sve političke stranke (njih 70) koje su bile registrirane za učešće na općinskim izborima 2004. godine, bilo samostalno ili u okviru koalicije, izvršile su svoju zakonsku obavezu i dostavile predizborne finansijske izvještaje na novim obrascima za finansijsko izvještavanje koje je usvojila Izborna komisija Bosne i Hercegovine.

## 1.3 Unos podataka iz predizbornih finansijskih izvještaja

U periodu od 19.07.2004. godine do 09.08.2004. godine, uz finansijsku podršku IFES-a, podaci iz finansijskih izvještaja političkih stranaka unijeti su u bazu podataka, koja je cjelokupnoj javnosti dostupna na Internet stranici Izborne komisije Bosne i Hercegovine (link "MAP projekt" na web stranici [www.izbori.ba](http://www.izbori.ba)).

## 2. Pregled i preliminarna kontrola predizbornih finansijskih izvještaja

Formalnim pregledom spomenutih izvještaja utvrđeno je sljedeće:

- finansijski izvještaji su podnijeti blagovremeno i njima je obuhvaćen izvještajni period koji je predviđen zakonom;
- određeni broj izvještaja nije sadržavao neke od osnovnih elemenata ( npr., nema potpisa ovlaštenog lica na svim stranicama izvještaja, nedostaje pečat, nisu upisani mjesto i datum podnošenja izvještaja);
- nazivi organizacionih dijelova političke stranke napisani su skraćeno ili su izostavljeni;
- nazivi banaka kod kojih su političke stranke otvorile transakcijske račune napisani su skraćeno ili su izostavljeni;
- pojedini brojevi transakcijskih računa imali su manje ili više cifara od uobičajenog broja od 16 cifara;
- političke stranke koje imaju više organizacionih dijelova često nisu popunjavale zbirne obrasce (obrasci broj 2, 2-1, 3, 3-f, 4 i 5) ili su ih nepravilno popunile, već su dostavile onoliki broj obrazaca koliko imaju organizacionih dijelova, a što nije u skladu sa članom 5. Pravilnika o finansijskim izvještajima političkih stranaka;
- kad su u pitanju prilozi fizičkih lica, čija je pojedinačna vrijednost veća od 100 KM, nedostaju matični brojevi ili imena donatora, a da nema napomene o zahtjevu donatora da ostane anonimn;
- u najvećem broju slučajeva u vezi sa prihodima iz budžeta nedostaju broj i datum odluke o uplati sredstava iz budžeta. U razgovoru sa licima iz političkih stranaka koja su ovlaštena za podnošenje finansijskih izvještaja rečeno nam je da su pokušala a nisu uspjela dobiti spomenute odluke;

- na obrascima 4-1, 4-2 i 4-3 koji se odnose na rashode političke stranke nedostaju nazivi dobavljača, vrsta troška, količina, datum plaćanja, ukupna vrijednost robe i usluga ili vrijednost koju je politička stranka platila;
- na obrascu broj 5 izostavljeni su podaci o pozajmicama, kreditima i dugovima političke stranke (datum nastanka duga, visina rate, rok vraćanja kredita, pozajmice ili duga);
- mnogi dijelovi izvještaja, a posebno izvještaji organizacionih jedinica, nečitko su popunjeni ili su napisani grafitnom olovkom.

I pored toga što je bio organiziran trening za političke stranke u vezi sa popunjavanjem obrazaca finansijskog izvještavanja, uočeni su nedostaci i nepravilnosti u njihovom popunjavanju, što je posljedica činjenice da su se takvi obrasci prvi put primjenjivali, jer ih je Izborna komisija Bosne i Hercegovine usvojila u 2004. godini. Radi otklanjanja nedostataka, upućeno je cirkularno pismo svim političkih strankama sa zahtjevom da izvrše korekcije i dopune svojih finansijskih izvještaja.

Lica ovlaštena za podnošenje finansijskih izvještaja političkih stranaka odgovorila su zahtjevu Izborne komisije BiH tako što su dopune i izmjene podataka dostavila putem pošte, a bilo je i onih lica koja su lično došla u prostorije Izborne komisije BiH i u saradnji sa osobljem Odjela za reviziju raspravila o svim nejasnoćama i dilemama u vezi sa spomenutim problemima. Sa većinom političkih stranaka ostvarena je izuzetna saradnja, a posebno ističemo: Stranku za BiH, Stranku demokratske akcije, Srpsku demokratsku stranku, Hrvatsku demokratsku zajednicu, Socijaldemokratsku partiju BiH, Stranku nezavisnih socijaldemokrata- Milorad Dodik, Stranku penzionera/umirovljenika BiH, Hrvatsku narodnu zajednicu, Stranku zavičajni socijaldemokrati-Mile Marčeta, Srpsku omladinsku stranku "Novi naraštaj RS", Stranku za Srednje, Republikansku stranku BiH itd.

Po primitku dopunjenih i korigiranih podataka iz finansijskih izvještaja izvršeno je uspoređivanje dopunjenih i izmijenjenih stavki sa pojedinačnim zahtjevima, te ažurirana dokumentacija.

Prije obavljanja preliminarne kontrole podataka iz predizbornih finansijskih izvještaja upućen je dopis Agenciji za statistiku Bosne i Hercegovine sa zahtjevom za dostavu podataka o prosječnoj netoplaći i prosječnoj brutoplaći u Bosni i Hercegovini za 2004. godinu. Pošto u članu 5. Zakona o finansiranju političkih partija nije precizirano da li se radi o osam prosječnih neto ili bruto plaća, pripremljena je posebna informacija o kojoj se odlučivalo na sjednici Izborne komisije BiH. Dogovoreno je da se radi o osam prosječnih netoplaća i na taj način je utvrđen iznos limita na visinu priloga.

U saradnji sa Odjelom za izborne operacije strankama su pribavljeni podaci o broju registriranih birača za svaki izborni krug. Uspoređivanjem broja birača registriranih za svaki izborni krug sa iznosom troškova ostvarenih tokom izborne kampanje zaključeno je da nijedna politička stranka nije prekoračila dozvoljeni limit na troškove izborne kampanje.

Svi predizborni finansijski izvještaji za 2004. godinu imali su prvobitno neki od prethodno nabrojanih nedostataka. Koordiniranom saradnjom Odjela za reviziju sa ovlaštenim licima iz političkih stranaka otklonjeni su svi nedostaci, čime su stvoreni uvjeti za kvalitetnu kontrolu načina na koji političke stranke i članovi političkih stranaka koji djeluju u njihovo ime osiguravaju sredstva za rad i načina na koji troše sredstva poreznih obveznika.

*Kontrolom je utvrđeno:*

- a) da su političke stranke ispoštovale odredbe poglavlja 14. Izbornog zakona Bosne i Hercegovine, tj. da nisu prekoračile dozvoljeni limit na troškove izborne kampanje;*
- b) da su političke stranke postupile u skladu sa članom 5. Zakona o finansiranju političkih stranaka koji utvrđuje limit na visinu jednokratnog priloga političkoj stranci u toku jedne kalendarske godine;*
- c) da su političke stranke postupile u skladu sa svim odredbama koje reguliraju finansiranje političkih stranaka i odredbama o finansiranju izborne kampanje.*

### **3. Projekt «Novac i politika»**

Izborna komisija Bosne i Hercegovine u saradnji sa Međunarodnom fondacijom za izborne sisteme (IFES) i Udruženjem izbornih zvaničnika Bosne i Hercegovine implementirala je projekt «Novac i politika».

Cilj projekta “Novac i politika” je kreiranje i uspostava jedinstvene i transparentne baze podataka koja sadrži opsežne informacije o finansiranju političkih partija u Bosni i Hercegovini. Implementacija projekta je uključivala sljedeće aktivnosti:

- a) izradu novih obrazaca za finansijsko izvještavanje,
- b) razvijanje i instaliranje baze podataka,
- c) provođenje programa obuke političkih partija,
- d) praćenje unosa podataka u bazu podataka,
- e) izradu korisničkog priručnika za nevladine organizacije i medije,
- f) izradu vodiča o finansiranju političkih partija,
- g) postavljanje baze podataka na Internetu (web siteu Izborne komisije BiH).

Ciljevi projekta su:

- bolja informiranost biračkog tijela o prihodima i troškovima različitih kandidata/partija,
- veće povjerenje u izborni proces, kao fer i demokratski proces,
- povećanje transparentnosti trošenja sredstava poreznih obveznika,
- povećanje odgovornosti za trošenje budžetskih sredstava,
- veća legitimnost izabраниh predstavnika kod birača,
- smanjenje korupcije.

#### 4. Mjere za unapređenje rada

Odjel za reviziju bi trebalo da ima takvo osoblje koje održava tehničke standarde i profesionalnu osposobljenost neophodnu za izvršavanje obaveza sa dužnom pažnjom. S tim ciljem neophodno je preduzeti sljedeće mjere:

a) *Kontinuirano profesionalno obrazovanje osoblja*

- Potrebno je sačiniti program osposobljavanja uposlenog osoblja, uzimajući u obzir zahtjeve pravne regulative;
- Podsticati učešće u eksternim programima obrazovanja-seminari iz oblasti računovodstva i revizije; seminari iz oblasti informacionih tehnologija (posebno ACCESS); seminari iz oblasti engleskog jezika;
- Po mogućnosti, organizirati internu edukaciju osoblja;
- Podsticati učlanjenje osoblja u profesionalne organizacije.

b) *Izrada internih akata koji uređuju planiranje revizije*

Neophodno je interno urediti postupak planiranja revizije, uključujući uređivanje povjerljivosti i odgovornosti u vezi sa planiranjem i revizijom političkih stranaka. «Vodič za reviziju» je jedan od najvažnijih internih akata koje je potrebno donijeti radi kvalitetnog, efikasnog i ekonomičnog obavljanja revizije. On treba biti izrađen prema Međunarodnim *INTOSAI standardima*.

c) *Analiza postojećeg zakonodavstva*

Odredbe Zakona o finansiranju političkih stranaka i odredbe poglavlja 14. Izbornog zakona Bosne i Hercegovine treba analizirati, te, ako je potrebno, predložiti Izornoj komisiji Bosne i Hercegovine da pokrene postupak za izmjene i dopune spomenutih zakona.

d) *Materijalno-tehnička opremljenost*

Postojeću materijalno-tehničku opremljenost Odjela za reviziju potrebno je poboljšati. Trenutna situacija je relativno dobra, ali kada u Odjelu budu popunjena sva mjesta (koja su sistematizirana Pravilnikom o sistematizaciji radnih mjesta u Sekretarijatu Izborne komisije Bosne i Hercegovine), tada sredstva neće biti dovoljna, odnosno trebat će nabaviti nova.